

סניפי בית הדין בבני ברק ובקרית ספר (מודיעין עילית) בשבתו כבוררות וכבית הוראה לממונות במעמד שני צדדים, ע"י דיין יחיד או מותב תלתא

(תיק זה פורסם כבר בחוברות המודפסות של בית הדין)

בעלות על שם משתמש וסיסמה שנגנבו על ידי אחר

תיק מס' 2190.

טענות ומענות בין בחורים בישיבה, שראובן היה לו "חשבון" בחדר מחשבים (שנרשם ע"י מס' הטלפון האישי שלו) אך היות וע"פ כללי המקום לבחורים אסור להשתמש בחדר המחשבים, היתה ביקורת והתברר שהוא בחור וחסמו אותו לצמיתות. ובלית ברירה וברצונו לעקוף את האיסור פתח חשבון אחר ע"ש חברו שמעון (ע"פ מס' הטל' של שמעון) בלי ידיעתו, מאחר וידע ששמעון לא משתמש בחדר מחשבים. (לפי הודאת ראובן. ולפי גירסת שמעון זה היה "בטעות בלי כוונה"). והכניס שם באותו חדר מחשבים כסף למנוי 40 שעות (לגירסת שמעון סיפר לו ראובן שזו היתה רכישת חבילת שעות בטעות, שהתכווין לרכוש כמה דק' וכך יצא לו). ואח"כ הגיע שמעון עצמו לפתוח חשבון וראה שהוא כבר "משומש פעיל" ויש לו סיסמה, והתברר לו שזה ביד ראובן וביקש ממנו לשחרר לו את ה"חשבון" שלו שיוכל להשתמש.

וטען ראובן שהסכים למסור את השימוש לשמעון רק אם ימתין עד שיסיים לנצל את כל השעות ששילם עבורם, או ששמעון יקבל את החשבון שלו עם המנוי וישלם לו את סך דמי המנוי. ושמעון לא הסכים להמתין ואמר לו שמוכן לשלם לו על המנוי עם כל השעות במחיר מסויים, ואז מסר לו ראובן את הסיסמה וקבעו מועד לפרעון התשלום.

באותו יום שהגיע מועד התשלום ניגש ראובן לשמעון בפני עוד בחורים מהישיבה, ושמעון אמר לו "היום אביא לך 200 שקל" ועל סמך זה לווה ראובן מבחור אחר 200 שקל. ולאחמ"כ ישב שמעון בלימוד עם חברותא אברך וסיפר לו את הסיפור, והאברך אמר לו "על מה אתה הולך לשלם לו במקום שהוא ישלם לך על מה שהשתמש בשמך בלי רשות, אדרבה זה חשבון שלך והוא חייב להביא לך אותו בלי תנאים ובלי לשלם לו כלום, ובעיה שלו שהכניס כסף על מנוי בחשבון שלא שלו". ומשמע סברא זו, התקשר לרב אחד מ"קו הלכה", וחזר אליו על גרסתו וטענתו בשאלתו כי

לאותו חדר שליד הישיבה אינו נכנס למחשבים כי שם אסור לבחורים ויש סיכון של חסימה לצמיתות. ורק בבין הזמנים הולך ליד ביתו. והמנוי והתשלום של ראובן לחשבונו היה רק לאותו חדר שליד הישיבה, ובכל מקום אחר יש לשלם בנפרד על השימוש. לכן גם אם ישתמש ליד הישיבה זה יהיה דק' ספורות בלבד ולא יגיע לעולם ל-40 שעות, ולא היה רוצה לקנות את המנוי הזה אם לא שראובן הכריחו שבלי זה לא יקבל את חשבונו לשימוש והיה מוכרח באותו זמן להכנס ע"י חשבונו.

והרב ענה שא"צ לשלם אפילו שאמר שכן ישלם. וכעת תובעו ראובן היות והתחייב, והיות ואמר בפני אחרים שיביא לו 200 שקל באותו יום וע"ס לווה ואין לו להחזיר. וטוען ראובן שלא אנס אותו ולא הכריחו, והסכים להחזיר לו את החשבון, רק הודיעו שבלי תשלום יעכב עוד כמה שבועות או חודשים את החשבון עד שיסיים לנצל את המנוי שהשקיע בו.

אחרי בדיקת שניהם התברר שלאחר ששמעון קיבל את חשבונו עם הסיסמה מראובן, בהסכמה לשלם על כל 40 השעות, לפני שחזר בו, כן נכנס שמעון לפעמים לאותו חדר מחשבים והשתמש בחלק מהשעות מהמנוי ששילם ראובן, מבלי ששילם ע"ז כי עוד לא הגיע מועד הפרעון, רק שנמלך שזה לא כדאי לו כי שם יש ביקורות אם נכנסים בחורים. (פרט זה שכבר השתמש באותו מנוי בחלק מהכסף אחרי הסיכום ביניהם, לא זכר כחשוב ולא סיפרו לרב הנשאל הראשון).

ונפסק הדין שהיות והחל להשתמש ע"ד לשלם, ורק אח"ז העלה בדעתו את שאר הטענות, חל המקח וחייב לשלם הכל כפי שסוכם.

והנה אם גזל שו"פ והשביחו ורוצה לעכב השבתו עד לפרעון מה שהשקיע, אילו היה יאוש והגזילה משתנה היה דין להשיב רק ערך השו"פ ולא החפץ הנגזל. ואם לא היה יאוש צריך להשיב הכל בעין, והנגזל חייב לשלם תמורת מה שקיבל דבר יקר יותר. (בב"ק צה: צו. ובשו"ע סי' שנד ושסב). אבל אין זכות לעכב הנגזל עד לתשלום, ובנידו"ד כ"ש דלא דהרי גם תשלום אין לחייב הנגזל כי הוא לא מקבל בחזרה דבר ששווה יותר משעת הגזילה. כי השקעת הגזלן במנוי באותו חדר תועיל רק לו בעצמו ולא לחפץ הגזול (מס' החשבון מנוי) ולא לנגזל.

אבל באמת חשבון משתמש ע"י מס' של הטל' שלו או מס' הזהות שלו, אינו גזל של שו"פ. ואף אינו נחשב לגזילת "קנין רוחני" כעין זכויות יוצרים, כי אף אחד לא יצר את מס' הת"ז של עצמו ולא את מס' הטלפון, ואין בו חידוש רעיון או פטנט. ולכל היותר דינו של מי שיצר לעצמו חשבון במס' של השני ומזיקו ע"ז שלא יכול לפתוח לעצמו, כמבטל כיסו של חברו שהוא גרמא כמבוא' בשו"ע סימן שסג סעיף ו' (הגם שיש מקרים היוצאים

מן הכלל ויעוי' בסי' רצ"ב ושם בש"ך סקט"ז ונתיה"מ סק"ג ובקצוה"ח בתחילת של"ג, ובחו"י ותשו' חת"ס), והוא שבת דאדם שלא ע"י חבלה, שאין תשלומי שבת.

וכן אילו יצויר שע"פ זיהוי בעל החשבון כשמעון יכול כל מי שנכנס לחשבון לרכוש מוצרים באתרים, ואם לא יכובד האשראי מאיזו סיבה יגיעו התובעים לשמעון ויתבעו ממנו תשלום. א"כ התחזות זו היא היזק ברור, ויש משמעות לשם בעל החשבון, וזה בבעלות האדם בלבדו להחליט אם להתחייב אף בעקיפי עקיפין ואסור לאף אדם לעשות עושר ולא במשפט ע"ס שם של אדם אחר. וככל שהיה כך היה חיוב גמור על ראובן להשיב את החשבון לשמעון מיידית וללא תנאים אף שגורם היזק לעצמו בהשבה באיבוד דמי המנוי. אבל באמת התברר ע"פ שני הצדדים דקמן, שה"חשבון" הוא רק צורך לפתיחת המחשב בחדר המחשבים, ובכל ביקור בכל אתר בתוך המחשב הפתוח יש זיהוי בפנ"ע שצריך למלא פרטים, ולא נתמלא אוטומטי ע"ש בעל החשבון של חדר המחשבים. ובתוך האתרים כ"א ממלא פרטי האשראי והזהות של עצמו ולא מס' הטלפון. ולכך לא יתכן שיגיע חוב או תביעה או היזק לבעל שם החשבון מפעולה של מי שנטל שמו.

וכן אילו יצויר שהיה אונס ממש לשלם המנוי ולא מוכן להחזיר לו החשבון ואולץ להתחייב לשלם ע"ז, לענ"ד אינו תליוהו ויהיב שמתבטל, אלא אולי תליוהו וקני, שע"ז ידועה שיטת בעל העיטור שמביא הרשב"א בתחילת מסכת קידושין דתליוהו וזבין אמרינן ותליוהו וקני לא אמרינן. ואף שהרשב"א שם חולק עליו וכן זה לא נפסק להלכה ברמב"ם, מ"מ בשו"ע באהע"ז סימן מב סעיף א הובאו ב' הדעות במחבר ולא הכריע בהם (כן פי' הבית שמואל סק"א שם, ועוד נו"כ על הדף).

ואולי הרב הנשאל הראשון שלא שמע ב' הצדדים הבין ש"חשבון" ע"ש מישהו יש בזה ממשות של בעלות של הראשון או שזה עלול להטיל חיובים על בעל השם. ולכן החיוב של הפותח לפנות זאת ולהשיב מיידית בלי תנאים, וכל ההתניות הם סתם תליוהו ויהיב. ולכן פסק שיכול להתנער מחיוב זה. ולמעשה מאחר ולא שמע ב' צדדים אין נפק"מ בדבריו כלל.